

Relativní majetková práva

Obecná část závazkového práva

Daniel Bartoň

Univerzita Karlova v Praze
Evangelická teologická fakulta

Základy práva, 5. března 2014

Majetková práva

Smlouva

Uzavírání smluv (obecně)

Uzavírání smluv se slabší
stranou

Úroky

Změny závazků

Změna v osobě věřitele
nebo dlužníka

Změna v obsahu závazku

Zajištění a utvrzení
dluhů

Zánik závazků

Další pojmy

Prameny a
literatura

Závěr

Přehled přednášky

Majetková práva

Smlouva

Uzavírání smluv (obecně)

Uzavírání smluv se slabší stranou

Úroky

Změny závazků

Změna v osobě věřitele nebo dlužníka

Změna v obsahu závazku

Zajištění a utvrzení dluhů

Zánik závazků

Další pojmy

Majetková práva

▶ Absolutní majetková práva

- ▶ Věcná práva
- ▶ Dědické právo

▶ Relativní majetková práva

- ▶ Všeobecná ustanovení o závazcích (§§ 1721 – 2054)
- ▶ Závazky z právních jednání (§§ 2055 – 2893)
- ▶ Závazky z deliktů (§§ 2894 – 2990)
- ▶ Závazky z jiných právních důvodů (§§ 2991 – 3014)

Smlouva

- ▶ *Smlouvou* vyjadřují strany vůli zřítit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy
- ▶ Ze *závazku* má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit (alternativně: ze závazku je dlužník povinen něco dát, něco konat, něčeho se zdržet nebo něco strpět a věřitel je oprávněn to od něho požadovat)
- ▶ Právní úprava smluv (závazků ze smluv) se použije přiměřeně i na závazky vzniklé na základě jiných právních skutečností a na jednostranné projevy vůle

Uzavření smlouvy

- ▶ Okamžikem, kdy strany ujednájí obsah smlouvy (kdy nabyde účinnosti přijetí nabídky)
- ▶ **Jednání o smlouvě:** autonomie vůle, informační povinnost, povinnost jednat poctivě, povinnost chránit důvěrné informace
- ▶ **Návrh na uzavření smlouvy (nabídka, oferta):** musí z něho být zřejmé, že ten, kdo jej činí, má vážný úmysl uzavřít určitou smlouvu s osobou vůči níž nabídku činí a tato nabídka obsahuje podstatné náležitosti smlouvy tak, aby smlouva mohla být uzavřena jejím jednoduchým a nepodmíněným přijetím
- ▶ **Přijetí nabídky (akceptace):** včasný a bezvýhradný souhlas s nabídkou

Zvláštní způsoby uzavírání smlouvy

- ▶ **Dražba** – smlouva uzavřena příklepem
- ▶ **Veřejná soutěž** (o nejvhodnější nabídku) – vhodným způsobem zveřejněná písemná výzva k podávání nabídek, z níž je patrné, za splnění kterých podmínek se vyhlášovatel zavazuje nabídku akceptovat
- ▶ **Veřejná nabídka** – projev vůle navrhovatele, kterým se obrací na neurčité osoby s návrhem na uzavření smlouvy; smlouva je uzavřena s tím, kdo nabídku přijme jako první
- ▶ **Veřejný příslib** – buď příslib odměny za určitý výkon nebo vypsání ceny za nejlepší výkon v určité lhůtě
- ▶ **Smlouva o smlouvě budoucí**

Lichva (§ 1796)

Neplatná je smlouva, při jejímž uzavírání někdo zneužije tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti druhé strany a dá sobě nebo jinému slíbit či poskytnout plnění, jehož majetková hodnota je k vzájemnému plnění v hrubém nepoměru.

Relativní
majetková práva

Daniel Bartoň

Majetková práva

Smlouva

Uzavírání smluv (obecně)

Uzavírání smluv se slabší stranou

Úroky

Změny závazků

Změna v osobě věřitele
nebo dlužníka

Změna v obsahu závazku

Zajištění a utvrzení
dluhů

Zánik závazků

Další pojmy

Prameny a
literatura

Závěr

Neúměrné zkrácení (*læsiso enormis*)

- ▶ § 1793 odst. 1: *Zaváží-li se strany k vzájemnému plnění a je-li plnění jedné ze stran v hrubém nepoměru k tomu, co poskytla druhá strana, může zkrácená strana požadovat zrušení smlouvy a navrácení všeho do původního stavu, ledaže jí druhá strana doplní, oč byla zkrácena, se zřetelem k ceně obvyklé v době a místě uzavření smlouvy.*
- ▶ Řada výjimek:
 - ▶ nepoměr se zakládá na skutečnosti, o které druhá strana nevěděla ani vědět nemusela
 - ▶ úmysl stran takovým způsobem postupovat
 - ▶ obchody na komoditní burze nebo s investičními nástroji
 - ▶ dražby, sázky, hry

Smlouvy uzavírané adhezním způsobem I

- ▶ Adhezní smlouvou je každá smlouva, jejíž základní podmínky byly určeny jednou ze smluvních stran nebo podle jejích pokynů, aniž slabší strana měla skutečnou příležitost obsah těchto základních podmínek ovlivnit
- ▶ Má se za to, že adhezními smlouvami jsou smlouvy formulářové
- ▶ § 1799: *Doložka ve smlouvě uzavřené adhezním způsobem, která odkazuje na podmínky uvedené mimo vlastní text smlouvy, je platná, byla-li slabší strana s doložkou a jejím významem seznámena nebo prokáže-li se, že význam doložky musela znát.*

Smlouvy uzavírané adhezním způsobem II

- ▶ § 1800 odst. 1: *Obsahuje-li smlouva uzavřená adhezním způsobem doložku, kterou lze přechýst jen se zvláštními obtížemi, nebo doložku, která je pro osobu průměrného rozumu nesrozumitelná, je tato doložka platná, nepůsobí-li slabší straně újmu nebo prokáže-li druhá strana, že slabší straně byl význam doložky dostatečně vysvětlen.*
- ▶ Obsahuje-li smlouva uzavřená adhezním způsobem doložku, která je pro slabší stranu zvláště nevýhodná, aniž je pro to rozumný důvod, je doložka neplatná (a soud toto ujednání může změnit)

Relativní
majetková práva

Daniel Bartoň

Majetková práva

Smlouva

Uzavírání smluv (obecně)

Uzavírání smluv se slabší stranou

Úroky

Změny závazků

Změna v osobě věřitele
nebo dlužníka

Změna v obsahu závazku

Zajištění a utvrzení
dluhů

Zánik závazků

Další pojmy

Prameny a
literatura

Závěr

Spotřebitelské smlouvy

Viz 10. přednáška

Relativní
majetková práva

Daniel Bartoň

Majetková práva

Smlouva

Uzavírání smluv (obecně)

**Uzavírání smluv se slabší
stranou**

Úroky

Změny závazků

Změna v osobě věřitele
nebo dlužníka

Změna v obsahu závazku

Zajištění a utvrzení
dluhů

Zánik závazků

Další pojmy

Prameny a
literatura

Závěr

Úroky

- ▶ Pokud si strany neujednají výši úroků, platí dlužník zákonný úrok z prodlení (repo sazba stanovená ČNB pro první den kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení + 8 %)
- ▶ § 1803: *Má se za to, že se ujednaná výše úroků týká ročního období.*
- ▶ § 1805 odst. 2: *Věřitel, který bez rozumného důvodu otálí s uplatněním práva na zaplacení dluhu tak, že úroky činí tolik co jistina, pozbývá právo požadovat další úroky. Ode dne, kdy uplatnil právo u soudu, mu však další úroky náleží.*
- ▶ Úroky z úroků lze požadovat, bylo-li to ujednáno

Změna v osobě věřitele

- ▶ **Postoupení pohledávky (smluvní cese)** – původní věřitel (postupitel, cedent, převodce) uzavře smlouvu s jinou osobou (postupník, cesionář, nabyvatel), dle níž přestává být věřitelem a postupník se jím stává na jeho místě
- ▶ Ke změně v osobě věřitele může dojít také na základě zákona nebo závěti

Relativní
majetková práva

Daniel Bartoň

Majetková práva

Smlouva

Uzavírání smluv (obecně)

Uzavírání smluv se slabší stranou

Úroky

Změny závazků

Změna v osobě věřitele
nebo dlužníka

Změna v obsahu závazku

Zajištění a utvrzení
dluhů

Zánik závazků

Další pojmy

Prameny a
literatura

Závěr

Změna v osobě dlužníka

- ▶ **Převzetí dluhu (privativní intercese)** – kdo ujedná s dlužníkem, že přejímá jeho dluh, nastoupí jako dlužník na jeho místo, dá-li k tomu věřitel souhlas původnímu dlužníku nebo přejímateli dluhu
- ▶ **Přistoupení k dluhu (kumulativní intercese)** – kdo bez dlužníkovy souhlasu ujedná s věřitelem, že za dlužníka splní jeho dluh, stává se novým dlužníkem vedle původního dlužníka a je spolu s ním zavázán společně a nerozdílně
- ▶ **Převzetí majetku** – převezme-li někdo od zcizitele veškerý majetek nebo jeho část, stává se společně a nerozdílně se zcizitelem dlužníkem z dluhů, které s převzatým majetkem souvisí a o nichž nabyvatel při uzavření smlouvy věděl nebo musel vědět; nabyvatel však není povinen plnit více, než je hodnota nabytého majetku (výjimka: osoba zciziteli blízká)

Postoupení smlouvy

§ 1895 odst. 1: *Nevylučuje-li to povaha smlouvy, může kterákoli strana převést jako postupitel svá práva a povinnosti ze smlouvy nebo z její části třetí osobě, pokud s tím postoupená strana souhlasí a pokud nebylo dosud splněno.*

Relativní
majetková práva

Daniel Bartoň

Majetková práva

Smlouva

Uzavírání smluv (obecně)

Uzavírání smluv se slabší stranou

Úroky

Změny závazků

Změna v osobě věřitele
nebo dlužníka

Změna v obsahu závazku

Zajištění a utvrzení
dluhů

Zánik závazků

Další pojmy

Prameny a
literatura

Závěr

Změna v obsahu závazku

- ▶ **Novace** – dohodou o změně obsahu závazku se dosavadní závazek ruší a nahrazuje se novým závazkem (*privativní novace*); může-li však dosavadní závazek vedle nového závazku obstát, má se za to, že nebyl zrušen (pak jde o *kumulativní novaci*)
- ▶ **Narovnání** – nahrazení dosavadního závazku novým tak, že si strany ujednáním upraví práva a povinnosti mezi nimi dosud sporné nebo pochybné

Zajištění a utvrzení dluhů

- ▶ Dluh lze **zajistit**, zaváže-li se třetí osoba věřiteli nebo ve prospěch věřitele za dlužníkovu plnění, anebo dá-li někdo věřiteli nebo ve prospěch věřitele majetkovou jistotu, že dlužník svůj dluh splní
- ▶ **Utvrdit** lze dluh ujednáním smluvní pokuty nebo uznáním dluhu

Zajištění dluhů

- ▶ **Zástava**
- ▶ **Finanční záruka** – vzniká písemným prohlášením výstavce v záruční listině, že uspokojí věřitele do určité výše, nesplní-li dlužník věřiteli určitý dluh, anebo splní-li se jiné podmínky určené v záruční listině;
pokud je výstavcem banka, jde o **bankovní záruku**
- ▶ **Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů** – max. 1/2
- ▶ **Zajišťovací převod práva** – dočasné převedení práva věřiteli
- ▶ **Ručení** – ručitelem je ten, kdo písemně prohlásí, že věřitele uspokojí, pokud dlužník svůj dluh nesplní

Ručení dle knihy Přísloví

Můj synu, jestliže ses zaručil za svého druha nebo se zavázal rukoudáním za cizáka a zapletl se výroky svých úst, a výroky svých úst se chytil, udělej, můj synu, toto: Hleď se vyprostit. Dostal ses do rukou svého druha. Jdi, vrhni se do bláta a naléhej na svého druha. Nedopřej svým očím spánku, ani zdřímnout nedávej svým víčkům. Jak gazela vytrhni se z rukou, jako ptáče z rukou čihařových.

Velmi zle dopadne ten, kdo se zaručil za cizího, kdežto kdo zaručování nenávidí, je v bezpečí.

Nebud' mezi těmi, kdo dají druhému ruku, kdo se zaručují za půjčku, nemáš-li čím splatit; proč ti má někdo vzít pod tebou lůžko?

Relativní
majetková práva

Daniel Bartoň

Majetková práva

Smlouva

Uzavírání smluv (obecně)

Uzavírání smluv se slabší stranou

Úroky

Změny závazků

Změna v osobě věřitele
nebo dlužníka

Změna v obsahu závazku

Zajištění a utvrzení
dluhů

Zánik závazků

Další pojmy

Prameny a
literatura

Závěr

Utvrzení dluhů

- ▶ **Smluvní pokuta** – pro případ porušení smluvní povinnosti bez ohledu na vznik škody (dlužník musí stále splnit primární povinnost, ale nikoliv nahradit škodu porušením vzniklou)
- ▶ **Uznání dluhu** – uzná-li někdo svůj dluh co do důvodu i výše prohlášením učiněným v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá

Způsoby zániku závazků

- ▶ **Splněním**
- ▶ **Dohodou**
- ▶ **Započtením** – pokud si strany vzájemně dluží plnění stejného druhu
- ▶ Zaplacením **odstupného** – pokud si to strany ujednaly
- ▶ **Splynutím** práva s povinností v jedné osobě
- ▶ **Prominutím dluhu**
- ▶ **Výpovědí**
- ▶ **Odstoupením od smlouvy**
- ▶ **Následnou nemožností plnění**
- ▶ **Smrtí dlužníka nebo věřitele** – pokud bylo plnění osobně vázáno na zemřelého

Přenechání věci *jak stojí a leží*

Přenechá-li se věc jak stojí a leží (úhrnkem), jdou její vady k tíži nabyvatele. To neplatí, nemá-li věc vlastnost, o níž zcizitel prohlásil, že ji má, nebo již si nabyvatel vymínil.

Relativní
majetková práva

Daniel Bartoň

Majetková práva

Smlouva

Uzavírání smluv (obecně)

Uzavírání smluv se slabší stranou

Úroky

Změny závazků

Změna v osobě věřitele
nebo dlužníka

Změna v obsahu závazku

Zajištění a utvrzení
dluhů

Zánik závazků

Další pojmy

Prameny a
literatura

Závěr

Záruka za jakost

Převezme-li zcizitel záruku za jakost, zaručuje se, že předmět plnění bude po určitou dobu po splnění způsobilý pro použití k ujednanému účelu a že si podrží ujednané vlastnosti; nejsou-li ujednány, vztahuje se záruka na účel a vlastnosti obvyklé.

Relativní
majetková práva

Daniel Bartoň

Majetková práva

Smlouva

Uzavírání smluv (obecně)

Uzavírání smluv se slabší stranou

Úroky

Změny závazků

Změna v osobě věřitele
nebo dlužníka

Změna v obsahu závazku

Zajištění a utvrzení
dluhů

Zánik závazků

Další pojmy

Prameny a
literatura

Závěr

Prameny a literatura

- ▶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- ▶ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku, dostupná např. na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>
- ▶ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>
- ▶ Přemysl Raban a kol. *Občanské právo hmotné. Relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm, 2013.

Závěr

- ▶ Dotazy
- ▶ Příště: Jak na smlouvy?

Relativní
majetková práva

Daniel Bartoň

Majetková práva

Smlouva

Uzavírání smluv (obecně)

Uzavírání smluv se slabší
stranou

Úroky

Změny závazků

Změna v osobě věřitele
nebo dlužníka

Změna v obsahu závazku

Zajištění a utvrzení
dluhů

Zánik závazků

Další pojmy

Prameny a
literatura

Závěr